

Januari 2005

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

18 projekt till stöd för flickor och unga kvinnor
som riskerar att utsättas för så kallat hedersrelaterat våld
2003 - 2004

Författare: Maria-Pilar Reyes, samordnare

Foto omslag: ©Thomas Wester

Kopiering: Ekonomi-Print AB

Denna sammanställning har tagits fram vid Sociala avdelningen,
Länsstyrelsen i Stockholms län, tel 08-785 40 94

Besök också vår webbplats **www.ab.lst.se**

***18 projekt till stöd för flickor och unga kvinnor som riskerar att
utsättas för så kallat hedersrelaterat våld
2003-2004***

En sammanställning med kommentarer

”Din släkt är din kropp, Ayla. Pappa är huvudet, mamma händerna, dina farbröder fötterna, och så vidare. Händer det något med en del av din kropp, så angår det oss alla. Gör du något dumt med en del av din kropp så får vi alla skulden.”

(ur Pia Höjebergs bok ”Aylas saga”. 2004)

Inledning

I juni 2003 beslutade Sveriges regering att ge länsstyrelserna i Stockholm, Skåne och i Västra Götaland i uppdrag att - i samarbete med Socialstyrelsen, kommuner och andra berörda myndigheter - utveckla ett skyddat boende, m.m. för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för så kallat hedersrelaterat våld. Även ungdomar som riskerar att utsättas för sådant våld pga. sexuell läggning skulle uppmärksammas. Länsstyrelserna beviljades 4,5 miljoner kronor vardera för uppdraget.

Frivilligorganisationer och andra aktörer hade tidigare kontaktat länsstyrelsen och uppmärksammat behovet av nämnda insatser, samt uttryckt en önskan om att genomföra projekt inom problemområdet och efterfrågat ekonomiskt stöd för det.

I september 2003 gick de tre länsstyrelserna ut med en inbjudan till kommuner, frivilligorganisationer och trossamfund inom sina respektive län. Dessa ombads att komma in med ansökningar om medel till projekt om utveckling av skyddat boende och förebyggande insatser mot så kallat hedersrelaterat våld.

Till länsstyrelsen i Stockholm inkom sammanlagt 33 olika projektansökningar. De flesta kom från frivilligorganisationer – framför allt organisationer av och för invandrade kvinnor – vilka redan var bekanta med problematiken. En del bedrev även en pågående skydds- och stöd verksamhet för utsatta flickor och kvinnor. Några av projekten var fleråriga. Den sammanlagda summan ansökta medel uppgick till ca 30 miljoner kronor.

Den 3 december 2003 fattade länsstyrelsen i Stockholm beslut om fördelning av projektmedel. 18 projekt beviljades medel för sammanlagt 3,7 miljoner. Av dessa fördelades 2,4 miljoner till skyddat boende med särskilt stöd och 1,3 miljoner till förebyggande insatser. Medlen var avsedda för 12 månader och projekten har således löpt under perioden jan - dec 2004.

I beredningen av beslutet medverkade: Gunilla Sterner, jämställdhetsexpert, Gunnel Sjöstedt-Karlsson och Janna Hörnqvist, jämställdhetshandläggare, Katarina Gürsoy, Lena Söderholm-Kalmendal och Kenan Yükses, utvecklingsledare för integration, Karin Jaensson, socialkonsulent samt Maria-Pilar Reyes, samordnare för regeringsuppdraget ”Skyddat boende m.m. för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld”.

I följande sammanställning presenteras - i översikt - samtliga projekt som beviljades medel och deras redovisade resultat fram till den 14 november 2004 (11 månader). Sammanställningen är uppdelad i två avsnitt: 1. Skyddat boende m.m. och 2. Förebyggande insatser. Varje avsnitt kompletteras med kommentarer.

Övriga insatser och aktiviteter som länsstyrelsen tilldelade medel inom ramen för uppdraget rapporteras i kapitel 3 i den nationella rapporten ”Skyddat boende m.m.”, (Länsstyrelsens rapport 2004:16) som överlämnades till regeringen den 31 mars 2004.

Definitioner som används i dokumentet

I dagens Sverige varierar definitionen av s.k. hedersrelaterat våld mellan enskilda individer, olika grupper/kollektiv och olika myndigheter. En rad definitioner finns i omlopp vilka kan

placeras mellan två ytterligheter. På ena kanten finns de som anser att alla sorter av mäns våld mot kvinnor eller alla sorter av mäns våld mot kvinnor med utomnordisk bakgrund, är hedersrelaterat. På andra kanten finns de som kräver att definitionen begränsas till en specifik form av våld mot kvinnor och flickor som utövas med tydligt uttalade hedersrelaterade syften och som förutsätter ett kollektivt stöd. Internationellt är däremot definitionen någorlunda enhetlig.

Länsstyrelsen har i arbetet med regeringsuppdraget använt en operationell definition – som ligger närmare den internationella definitionen – och som har följande komponenter:

- våldet ses och uttalas av kollektivet som en legitim, oundviklig handling för att straffa kvinnors olydnad, bevara familjens heder och värna om släktens sociala överlevnad
- hederstänkandet har en avgörande roll och tydligt skiljer de här brotten från andra former av patriarkalt våld mot kvinnor och flickor
- våldet är planerat
- våldet är kollektivt sanktionerat och beslutat, i vissa fall även kollektivt utövat
- förövarna beskyddas av merparten av släkten /kollektivet
- våldet drabbar individen av kvinnokön från det att de blir könsmogna, dvs. från ca tolv-tretton års ålder och under resten av livet
- våldet är först och framför allt psykiskt (kränkning, skuld-skambeläggning, förödmjukelser, nervärdering, undandragen kärlek och omsorg, förföljelse, hot) och socialt (isolering, förbud att delta i normala aktiviteter i samhället, tvång till avvikande klädsel, avvikande beteende, deprivation/ekonomiskt nöd, ofrivilligt bortförande)
- i förlängningen är våldet ofta även sexuellt (tvång till oönskat sex och/eller sex med okänd/oönskad person genom ofrivilligt äktenskap) och fysiskt (från örfil till mord)
- våldet kan även drabba pojkar och unga män om de allierar sig med eller på något annat sätt stödjer eller beskyddar en flicka eller kvinna som inte fogar sig
- ett rykte kan vara tillräckligt skäl för bestraffning
- våldet kan även utövas mot individer av bägge kön på grund av sexuell läggning som av kollektivet utdöms som avvikande och mot kvinnor om de inte är fruktsamma

Denna form av våld benämns genomgående *så kallat* hedersrelaterat våld som en markering om att man i Sverige stödjer inte uppfattningen om att det skulle ligga något hedersamt i dessa brott.

Övrig kunskap om fenomenet som har tagits i beaktande

1) Så kallat hedersrelaterat våld uppstår och utövas i en mänsklig kontext som kännetecknas av

- stereotypa, tydligt socioekonomiskt åtskilda könsroller
- förbud för kvinnor och flickor att bestämma över sitt liv, sin kropp och sin sexualitet
- fokusering på flickors kyskhet / förbud mot föräktenskaplig sex för flickor och kvinnor
- flickors och kvinnors handlingar ses av kollektivet som en symbol för hela släktens heder och trovärdighet
- män (inklusive pojkar) har ett förmyndaransvar över flickor och kvinnor inom släkten och de förväntas ständigt bevaka dem och snabbt ”korrigera” oönskat beteende
- kvinnors och flickors heder är alltid ifrågasatt, flickor och kvinnor är alltid misstänkta så länge de inte kan bevisa att misstankarna är grundlösa

- det sociala sammanhanget är strängt hierarkiskt auktoritärt organiserat
- kvinnan är alltid underordnad mannen
- kvinnors kropp är ett fält där män reproducerar och visar sin makt och definierar sitt revir gentemot varandra
- männens makt och superioritet får inte utmanas eller ifrågasättas

2) Varken en viss religion, härkomst, etnicitet, klass/utbildningsnivå eller ”invandrarskap” kan i sig vara tillräckligt för att fenomenet ska kunna uppstå

3) Förtrycket hårdnar under perioder då kollektivet känner sig hotat och varierar över tid i samband med historiska och socioekonomiska skeenden

Kommentar till den valda definitionen

Den smalare definitionen av så kallat hedersrelaterat våld (i jämförelser med definitionen av all form av mäns våld mot kvinnor/ kvinnor med utomnordisk bakgrund som hedersrelaterat) har valts för att minimera risken att osynliggöra dem som utsätts för våld med uttalat hedersmotiv och med kollektivets uttalade stöd och medgivande. Osynliggörandet är i sig en form av förtryck. Likaså förnekandet av individuella, specifika behov som härstammar från specifika former av förtryck som en mindre grupp utsätts för.

Den bredare definitionen kan också försvåra att skapa adekvata och effektiva skydds- och stödresurser som svarar mot det specifika i det komplexa fenomenet. Därmed är den bredare definitionen mindre användbar i arbetet med regeringsuppdraget.

Några av de specifika kännetecknen för denna sorts patriarkalt våld mot kvinnor har stor betydelse för att förstå utsattheten, bedöma behov och kunna erbjuda rätt stöd och hjälp. Nämligen:

- Familjecentrerat kontra individcentrerat tänkande och hur det kan påverka den utsatta flickan/ kvinnan när det gäller att: 1) påtala sin utsatthet och be om hjälp, 2) välja vem hon kan lita på och vill skall få ta del av hennes berättelse, 3) hantera separationen från familjen och dess långsiktiga konsekvenser.
- Det finns fler förövare, medhjälpare och potentiella förövare. Har man undanröjt en så kan familjen omedelbart utse en ny att utföra dådet. Fler medhjälpare kan vara aktiva samtidigt och hjälpas åt. Förföljelsen kan pågå i flera år och ibland över generationer tills uppdraget är utfört och familjens heder därmed återställt.

Övriga definitioner och begrepp som används

Patriarkalt våld används som samlingsdefinition för alla sorter av mäns våld mot kvinnor i och med att alla sorters mäns våld mot kvinnor har till syfte att demonstrera och befästa männens överordning och kvinnornas underordning.

1. Skyddat boende med stöd

Kvinnors Nätverk och AB VårLjus – beviljades 1 300 000 kr (år 1 av 3-årigt projekt)

De sökande

Kvinnors nätverk är en frivillig organisation som sedan några år driver projektet ”Dalila”, en stödverksamhet för unga flickor och kvinnor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld. Inom ramen för ”Dalila” erbjuds de utsatta kvinnor och flickor individuellt, kostnadsfritt och anonymt, långvarigt psykosocialt stöd, juridisk vägledning, hjälp att ta kontakt med myndigheter, frivillig stödfamilj/stödperson, sociala aktiviteter och tillgång till nytt socialt nätverk samt stöd i det dagliga livet. I övrigt anordnar Kvinnors Nätverk utbildning för frivilliga, myndigheter och andra, deltar i debatter och driver eget radioprogram om kvinnors mänskliga rättigheter.

AB-VårLjus är ett vårdbolag ägt av Sthlms kranskommuner som sedan flera år driver HVB-verksamhet för barn och ungdomar i länet, bl.a. jourboende, utredningshem för barn och föräldrar, träningslägenhet och liknande.

Projektet

AB-VårLjus och Kvinnors Nätverk ansökte om medel för ett samverkansprojekt där man slår samman delar av varandras befintliga resurser för att lägga grunden till uppbyggnad av en omfattande verksamhet för tidigt, mångfacetterat, sammanhängande och långsiktigt stöd och hjälp till flickor och unga kvinnor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld och förtryck.

Kvinnors Nätverk tillför projektet sitt renommé, sina kontakter, sin kompetens, sin gruppverksamhet /socialaktiviteter för flickor och unga kvinnor och sitt nätverk av stödfamiljer och stödpersoner. AB-VårLjus medverkar med 10 boendeplatser, administrativ infrastruktur och medfinansierar projektet med 1 300 000 kr.

Bedömning

Projektet bedömdes som intressant och nydanande i det att en frivilligorganisation, med kompetens om och kring resurser för stöd till utsatta flickor och kvinnor, går samman med en etablerad HVB-verksamhet för barn och ungdomar för att skapa en mångsidigt och sammanhängande vårdkedja av hög kvalitet.

Medel beviljades för

Öppnande av 10 platser för skyddat boende med särskilt stöd för utsatta barn och ungdomar. Platserna bereds inom ramen för AB-VårLjus befintliga resurser genom att Kvinnors Nätverk utbildar AB-VårLjus samtliga personal och ger fortlöpande stöd och handledning till berörd personal vid placering samt fortlöpande individuellt psykosocialt och praktiskt stöd till de placerade barn/ ungdomar på kort och lång sikt.

Stödet kanaliseras genom en öppen mottagning med telefonjour 7 dagar i veckan som öppnas centralt i Stockholm. Via mottagningen erbjuds stöd till utsatta flickor och kvinnor också före och efter en eventuell placering samt konsultstöd till de professionella som möter flickorna f.f.a. inom socialtjänsten och skolan.

Resultat

1. AB-VårLjus HVB-personal har fått utbildning i problematiken i det så kallade hedersrelaterad våldet. De har även fått utbildning i stöd-och bemötande av utsatta kvinnor och flickor. De planerade tio platserna för skyddat boende kan nu tas i bruk vid behov.
2. En öppen mottagning (Linna-mottagningen) har i maj 2004 öppnats centralt i Stockholm. På mottagningen har anställts – på heltid – en socionom och en blivande socionom från Kvinnors Nätverk samt ytterligare en externt rekryterat socionom som projektledare med samordnande arbetsuppgifter. Mottagningen har en telefonjour öppen 7 dagar i veckan 09.00 – 22.00.

Efterfrågan på Linna-mottagningens insatser har ökat stadigt och i dagens läge är personalresurserna underdimensionerade i förhållande till efterfrågan. Såväl öppenvårdsinsatser som konsultationer/utbildning köps av socialtjänsten i ökande utsträckning. Även fast det till en början funnits ett motstånd från socialtjänsten att betala för insatserna.

Mottagningen har varit igång i 7 månader. Under perioden har 103 flickor/unga kvinnor varit aktuella i verksamheten. Av dem har 6 ärenden handlat om kontaktpersonuppdrag betalt av socialtjänsten. För närvarande har 40 flickor/unga kvinnor ett pågående kontakt (minst 1 x varannan vecka) med Linna mottagningen. Sammanlagt 23 flickor/unga kvinnor har fått hjälp till placering i någon form av skyddat boende (19 st) eller stödboende (4 st). Konsultationer till socialtjänst och skola har genomförts.

Projektägarna bedömer att Linna-mottagningen kommer att kunna vara självfinansierande på sikt.

Efterfrågan på skyddat boende har blivit annorlunda än förväntat

Institutionsplatserna på AB-VårLjus har efterfrågats i mycket liten utsträckning och bara för korta, akuta placeringar.

Behovet av skyddat boende som sådant har dock inte avtagit. Med hjälp av Kvinnors Nätverks kontaktnät av frivilliga och nyrekryteringar har 12 nya platser i familjehem kunnat tas fram. Familjehem verkar vara den boendeform som bäst passar målgruppen efter en akutfas som ibland kan röra sig om bara ett par dagar. 14 flickor har via Linna mottagningen placerats i familjehem under hösten 2004. Linna-mottagningen fortsätter att rekrytera och utbilda familjehem för att bemöta behovet.

Ett samarbete har också initierats med Stiftelsen Stora Sköndal för att erbjuda boende till utsatta kvinnor över 18 år som antingen inte beviljas eller själva inte vill få placering i skyddat boende men som behöver flytta hemifrån pga. hedersrelaterat förtryck. Kvinnorna får ett hyreskontrakt på ett år i någon av Stora Sköndals träningslägenheter och får fortlöpande psykosocialt stöd av Linna-mottagningen.

De beviljade projektmedlen är förbrukade. Uteblivna intäkter för boende har försvårat AB VårLjus möjligheter att medfinansiera projektet i fortsättningen.

AB-VårLjus/Kvinnors Nätverk har inkommit med en ansökan om medel för projektets andra år.

Unga Kvinnors Värn – beviljades 80 000 kr

Den sökande

Unga Kvinnors Värn är en stiftelse som på kristen grund sedan 90 år erbjudit utsatta unga kvinnor i länet kollektivt skyddat boende med särskilt stöd (stiftelsen har HBV-tillstånd). Boendet erbjuds i en centralt placerad lägenhet på hemlig adress i Stockholm. Kollektivet har 7 platser. Kvinnor över 18 år är välkomna med eller utan barn. I boendet arbetar utbildade socionomer och socialpedagoger av vilka fler har grundläggande psykoterapeutisk utbildning och några även utbildning i stöd vid kris-och trauma. De dagliga sysslorna i boendet sköts gemensamt och även en del sociala aktiviteter förekommer. Personal finns dygnet runt.

Projektet

Unga Kvinnors Värn ansökte om medel för medfinansiering av 2 platser för unga kvinnor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld inom boendekollektivet.

Bedömning

Unga Kvinnors värn erbjuder skyddat boende med kvalificerat stöd. De har under året redan haft kvinnor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld placerade i boendet. Unga Kvinnors Värns bedömning att behovet kommer att finnas även framöver - och att det förutsätter en viss omstrukturering av verksamheten för att tillförsäkra den säkerhets som krävs - verkar korrekt. Projektmedel kan däremot inte användas för att finansiera löpande drift av befintlig verksamhet.

Medel beviljades för

Viss kompetensutveckling och anpassning av verksamheten i syfte att bättre svara mot de utsatta kvinnors särskilda behov av skydd och stöd (hedersrelaterat problematik).

Resultat

Unga Kvinnors Värn har kunnat erbjuda boende till totalt 14 kvinnor med hedersrelaterat problematik. En kvinna bodde där vid två olika omgångar - under perioden jan-okt 2004. Ytterligare 2 kvinnor bor i Unga Kvinnors Värns utslussningslägenheter. Kvinnorna har även erbjudits eftervårdskontakt i form av hembesök, tjejgrupp, råd och stöd.

Unga Kvinnors Värn har dock ekonomiska svårigheter pga. socialtjänsten har generellt minskat antalet placeringar och det medfört minskade intäkter.

De beviljade projektmedlen är förbrukade.

Unga Kvinnors Värn har inkommit med en ny ansökan om projektmedel för att finansiera fortsatt uppbyggnad av verksamheten så den kan motsvara den aktuella efterfrågan.

Stiftelsen Stora Sköndal – beviljades 250 000 kr

Den sökande

Stiftelsen Stora Sköndal är en verksamhet som bl.a. erbjuder kvalificerad psykosocialt stöd – inklusive boende - till människor i kris eller på annat sätt utsatta för extrema påfrestningar. Verksamheten är väletablerad och har gott anseende i Sverige och i Stockholm. Verksamheten har bedrivits i många år.

Projektet

Stiftelsen Stora Sköndal ansökte om medel för en förstudie och ev. startande av ett utslussningsboende med 4 platser för kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Bedömning

Stiftelsen Stora Sköndal har kompetens att bemöta och ge stöd till personer i utsatta situationer. Nu har de tomma lokaler som skulle kunna ombyggas till skyddat boende för kvinnor med hedersrelaterat problematik. Att börja med en förstudie och projektering verkar vara ett klokt sätt att stämma av behov av få användning för lokaliteterna och förutsättningar för att kunna driva ett skyddat boende.

Medel beviljades för

Förstudie och ev. startandet av utslussningsboende med 4 platser och psykosocialt stöd.

Resultat

En projektledare anställdes på halvtid. En förstudie genomfördes av kunskapsläget inom området i syfte att formulera en metod för den tilltänkta verksamheten och prova idéens bärighet. Studiedagar för att diskutera idén genomfördes med stiftelsens personal. Andra liknande verksamheter som finns i landet kontaktades och bjöds in att dela med sig av sina erfarenheter.

Stiftelsen Stora Sköndal beslutade att inte starta ett skyddat boende då förstudien visade att de boende som redan finns har svårt med beläggningen. Ett samarbete har initierats med Linna-Mottagningen och utsatta unga kvinnor erbjuds ett-års kontrakt på lägenhet som stödboende.

De beviljade projektmedlen är förbrukade.

Stockholms stad – beviljades 400 000 kr (år 1 av 2-årigt projekt)

Den sökande

Sthlms stad driver sedan 1, 5 år ett kollektivt skyddat boende vid namn "Kruton" med 8 platser för unga kvinnor och även underåriga flickor utsatta för så kallat hedersrelaterat våld. Staden subventionerar platserna för sökande från olika stadsdelar. För sökande från andra kommuner i länet och landet utgår ingen subventionering.

Projektet

Sthlms stad ansökte om medel för att starta en öppen mottagning för stöd och rådgivning i anslutning till verksamheten Kruton. Man tror att detta kan leda till att Krutons platser bättre tas tillvara och man får också mer träffsäkra placeringar genom att man tidigt får kontakt med flickorna.

Bedömning

Krutons verksamhet är den enda i sitt slag som tar emot underåriga flickor och som har även har det fysiska skyddet som krävs för att kunna erbjuda trygghet till starkt hotade flickor och unga kvinnor. Idén att bygga upp en stödverksamhet i anslutning till Kruton som leder till mer lyckade placeringar är värt att stödja både för de utsatta flickornas skull och för Krutons verksamhets skull.

Medel beviljades för

Uppbyggnad av en öppen mottagning för råd och stöd till utsatta flickor och unga kvinnor som komplement till Krutons verksamhet. Stockholm stad rekommenderas att genomföra en extern, oberoende utvärdering av Krutons verksamhet.

Resultat

Stöd –och rådgivningscentret öppnade i maj 2004. Två behandlingsassistenter är knutna till centret. Stor vikt har lagts vid informationsarbete. Utskick av informationsmaterial har gjorts till socialtjänst, skolor, frivilligorganisationer, ungdomsmottagningar, m.fl. En rad studiebesök har tagits emot. En verksamhet öppen för flickor med invandrarbakgrund, generellt, bedrivs en kväll i veckan i samarbete med Terrafem. Syftet är att försöka nå flickor som kan vara utsatta men som inte själva vågar söka hjälp.

Två flickor som har vänt sig till centret för råd och stöd har genom den kontakten fått skyddat boende på Kruton. Därutöver har fem flickor placerats på Kruton efter att skolan tagit kontakt med centret som förmedlat kontakt med socialtjänsten. Sammanlagt har 32 flickor/unga kvinnor erbjudits boende på Kruton under året.

Den rekommenderade externa utvärderingen av Kruton genomfördes inte men planeras att påbörjas under senare delen hösten 2004.

De beviljade projektmedlen är förbrukade.

Stockholm stad har inkommit med en ny ansökan om projektmedel för år 2 av projektet.

Systerjouren Somaya – beviljades 75 000 kr

Den sökande

Systerjouren Somaya är en frivilligorganisation som sedan några år driver en kvinno- och tjejjour och ett jourboende för muslimska kvinnor med eller utan barn i Stockholm. Utgångspunkten är att våldsutsatta muslimskt utövande kvinnor kan bli dubbelt utsatta genom att de – pga. deras tro – inte alltid blir förutsättningslöst bemötta när de söker hjälp.

Projektet

Systerjouren Somaya vill öppna ytterligare ett jourboende med 4 platser avsedda bara för unga kvinnor utan barn. Deras erfarenhet är att i ett boende där det också finns vuxna kvinnor eller kvinnor med barn kan det vara svårt att ge de unga tjejerna det rätta stödet och den uppmärksamhet som de behöver för att må bättre och gå vidare i livet.

Bedömning

Systerjouren Somaya är en etablerad verksamhet dit många kvinnor och tjejer söker sig som är våldsutsatta och som finner stöd och kraft i sin religion och sin tro för att orka med det de går igenom. Unga muslimska tjejer som pga. hedersrelaterat våld tvingas bryta med hela sin familj och sociala tillhörighet kan i vissa fall behöva vara någonstans där de får stöd att bevara sin tro, för att inte bli helt sammanhangslösa och känna sig helt övergivna. Projektet verkar dock inte ekonomiskt moget att starta. Finansieringen bygger delvis på förhoppningar om att kommunerna skall köpa platserna, men ingen kontakt har tagits med kommunerna i det avseendet. Således bygger projektets finansiering på mycket osäkra grunder.

Medel beviljades för

Fortsatt planering och projektering av skyddat boende för muslimska flickor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld, med särskilt fokus på att konkretisera ett samarbete med kommunala aktörer och undersöka deras inställning till eventuellt bidrag till finansiering av det skyddade boendet på sikt.

Resultat

Möten och uppvaktningar av både förvaltningschefer och politiker har genomförts, utfrågningar har arrangerats. Ett konkret samarbete med kommunal huvudman för finansiering av det nya boendet har inte uppnåtts. Däremot så finns ett uppskattande omdöme om Somayas verksamhet och det boende som redan drivs av dem går med full beläggning som betalas av placerande kommuner.

Systerjouren Somaya har gjort ett studiebesök vid ett boendekollektiv- och stödverksamhet i Norge för att ta del av deras metodik i arbetet med våldsutsatta flickor.

Andra medfinansierare söks för projektet framledes.

Systerjouren Somaya har förbrukat bara 25 000 kr av de beviljade projektmedlen. Resterande summa kommer att användas för utbildning av stödpersoner till ett pilotprojekt om skyddat boende kallat ”Styrka”. En ny ansökan har lämnats in till Länsstyrelsen för det projektet.

Terrafem – beviljades 75 000 kr

Den sökande

Terrafem är en etablerad verksamhet som driver en kvinnojour för kvinnor med utländsk bakgrund. Joursamtal kan tas emot på en mängd olika språk och Terrafem har en rikstäckande jourtelefon samt basverksamhet i Stockholm och Malmö. Övrig verksamhet är opinionsbildning och utbildning.

Projektet

Terrafem ansökte om 1 700 000 kronor för att bygga upp ett tjejhus i Stockholm med 6 platser för boende. Syftet är att där även erbjuda psykosocialt stöd, öppna mötesplatser och gruppaktiviteter såväl för de boende som för andra unga kvinnor med utländsk bakgrund. Verksamhetsidén bygger på en uppfattning om att i en verksamhet som drivs helt av kvinnor med utländsk bakgrund kan man komma ifrån risken för en ”vi-och dem”-dynamik. Unga våldsutsatta kvinnor får i jourkvinnorna starka förebilder att identifiera sig med.

Bedömning

Projektet bedömdes inte moget att starta. I samtal med Terrafems ordförande vid tidpunkten för bedömningen framkom att har ingen kontakt ännu hade tagits med kommuner för att undersöka deras inställning till ev. inköp av platser på tjejhuset. Samtidigt bygger projektets budget till hälften på förväntade intäkter från kommuner för boendeplatserna.

Medel beviljades för

Fortsatt planering och projektering av skyddat boende i tjejhus, med särskilt fokus på att konkretisera ett samarbete med kommunala aktörer och undersöka deras inställning till eventuellt bidrag till finansiering av det skyddade boendet på sikt.

Resultat

Uppges att p.g.a. omständigheter utanför Terrafems kontroll har inget samarbete med kommunala aktörer kunnat konkretiseras.

Terrafem har förbrukat 59 000 kr av de beviljade medlen, varav 56 000 redovisas som ospecificerade personalkostnader. Resterande medel kommer att användas för att bjuda in ytterligare kommunrepresentanter till möte för att diskutera ett samarbete.

Terrafem har inkommit med en ny ansökan om projektmedel för att starta ett tjejhus.

Sociala Missionen – beviljades 180 000 kr

Den sökande

Sociala Missionen är en verksamhet med social och diakonal inriktning inom Svenska Missionskyrkan. Sedan 1917 verkar de aktivt för och tillsammans med människor i utsatta livssituationer utifrån en kristen och humanistisk människosyn. Medlemmar är ca 70 församlingar/ föreningar inom Svenska Missionskyrkan.

Projekten

Sociala Missionen ansökte om medel till två projekt:

1. Kartläggning av medlemsförsamlingarnas inställning till arbete med frågor som rör hedersrelaterat våld samt utbildningsinsatser inom Sociala Missionen
2. Kartlägga möjligheter att skapa skyddat boende för ungdomar utsatta för s.k. hedersrelaterat våld, inom ramen för Futurum som är ett HVB-verksamhet för ungdomar som av olika anledningar inte kan bo i sina hem.

Bedömning

Utbildning av medlemmarna i problematiken kring hedersrelaterat våld kan alltid komma utsatta flickor och unga kvinnor till gagn, genom att Sociala Missionens medlemmar som är utspridda överallt i samhället ökar sin vakenhet och handlingsberedskap för att bemöta de utsatta. HBV-boendet Futurum anlitas sedan många år av socialtjänsten över hela länet för placering av ungdomar. Möjligheten att beredda platser för ungdomar utsatta för s.k. hedersrelaterat våld inom Futurum är intressant.

Medel beviljades för

Genomförande av båda projekten enligt ovan.

Resultat

1. Utbildning inom organisationen har genomförts. Intresse för att arbeta vidare med dessa frågor och idéer för detta finns i några församlingar. Alla församlingar har ännu inte gått igenom. Arbetet fortskrider. En plan har skickats till Länsstyrelsen tillsammans med projektets slutrapport.
2. Futurum lades ner i slutet av 2004 pga. antalet placeringar minskat markant. Flera kommuner har beslutat att det mesta av vård- och stödinsatser skall ske i form av öppen vård på hemmaplan. Projektägarna redovisar att de stora möjligheter som man såg vid ansökningstidpunkt att utbilda och motivera medarbetarna på Futurum och anpassa verksamheten för att kunna ta emot ungdomar utsatta för hedersrelaterat våld förändrades drastiskt under 2004.
3. Futurum hade ett antal träningslägenheter som man tänkte skulle kunna fungera som stödboende för ungdomar som lever under hedersrelaterat hot, men man fann inget intresse för det hos de sociala myndigheterna.

Av de beviljade medel finns 57 000 kr kvar som man önskar använda för att fortsätta arbeta enligt den plan som skickats in.

Kommentarer

Med stöd av projektmedel har sammanlagt 151 flickor och unga kvinnor kunnat erbjudas stöd och hjälp under 2004. Av vilka 69 har fått olika former av skyddat boende för längre eller kortare tid.

Vi vet fortfarande inte om platserna räcker. Å ena sidan kan det förebyggande arbetet leda till att fler utsatta ungdomar får stöd att våga kämpa för sina mänskliga rättigheter. Även till att de litar på att det finns hjälp att få och på att de kommer att bli bemötta på rätt sätt vilket gör att de därmed söker hjälp för att komma från familjen. Den utvecklingen skulle öka behovet att skyddat boende.

Å andra sidan - som resultat av långsiktigt förebyggande arbete - kan många familjer ändra sitt synsätt och hitta strategier för att stifta fred mellan sina ärvda hederskonservativa traditioner och ungdomarnas rätt att välja ett eget liv. I så fall skulle efterfrågan på platser för skyddat boende minska. Än är det för tidigt för att uttala sig om den utveckling och ge några bestämda prognoser om behovet av skyddat boende på lång sikt..

Det underlaget som finns visar att i de fall som de sociala myndigheterna inte beviljar utsatta flickor och unga kvinnor placering i skyddat boende, så beror det inte på platsbrist.

Förutom de platser för skyddat boende och stödboende som har skapats genom projekten har länsstyrelsen byggt upp 6 platser för skyddat boende på 3 olika folkhögskolor i landet genom utbildning till samtlig personal på skolan och särskilt kontaktpersonutbildning till två utsedda kontaktpersoner på respektive skola.

Öppenvårdsinsatser

Erfarenheterna från projekten och information från frivilligorganisationer tyder på att det fortfarande är många flickor som utsätts för så kallat hedersrelaterat våld i olika grad men som inte är beredda att bryta med familjen. Till många av dessa flickor har stöd kunnat erbjudas genom de två mottagningar som har öppnats: Linna mottagningen och Stöd- och rådgivningscentret.

Skyddat boende är i sig ingen lösning och kan inte tillämpas som en isolerad åtgärd, det är bara ett mellansteg under ett akut skede. Processen fram till att våga berätta om förtrycket och söka hjälp för att bryta från det är smärtsam, komplicerad och även praktiskt svår. Lika smärtsamt och svårt är sedan, när det omedelbara hotet är lite på avstånd, att konfronteras med ensamheten, skulden, rädslan för det okända, saknaden efter de nära och kära och tvivlet över de egna besluten. I den processen är den långsiktiga kvalificerade stödet som de öppna mottagningarna kan tillhandahålla av livsavgörande betydelse.

Svårt att beviljas långvarigt stöd

Många av projektägarna rapporterar om det motstånd som de möter hos kommunala beslutsfattare att bevilja stödinsatser under en lägre tid när de skall försöka stödja utsatta flickor. De rapporterar att sådant motstånd också kan finnas när det gäller att bevilja skyddat boende med stöd till utsatta flickor över 18 år.

Från flera håll rapporteras att kommunernas inköp av externt boende har minskat avsevärt i länet. Det gäller inte bara flickor och kvinnor utsatta för så kallat hedersrelaterat våld utan generellt för socialtjänstens samtliga målgrupper. Detta har bl. a lett till att två av projekten som planerade att eventuellt starta skyddat boende för målgruppen har valt att avstå. Två andra har uppenbarliga svårigheter att klara sig ekonomiskt eller fortsätta att medfinansiera projekten pga. minskade intäkter.

Noteras måste också att initiativet till att skapa och driva skyddat boende och ansvaret för den fortsatta driften av desamma fortfarande ligger hos andra än kommunerna.

Kunskapsbrist, icke ändamålsenliga rutiner och därmed bristande förmåga att bedöma ett behov kan ligga bakom många fall av socialtjänstens avslag på frågan om skyddat boende eller avslag till ansökan om stöd och bistånd för att flytta ifrån familjen. Dessa brister är på väg att sakteligen övervinnas.

Det ekonomiska skärpta läget som har fått många kommuner att avstå från inköp av skyddat boende / bevilja placeringar är ett problem för vilket det för närvarande inte finns några lösningar i sikte.

Om man avstår från en viss lösning måste man få en annan istället. Frågan måste diskuteras vidare. Vad är lämpligt? Kan öppenvårdinsatser vara en lämplig ersättning till skyddat boende? I så fall, i vilken utsträckning?

Andra frågor som behöver diskuteras är: Vem tar ansvar för att resurserna för öppenvårdsinsatserna finns kvar, och det med bibehållen kvalitet? På vilket sätt kan kommunerna ta ansvar för att de skyddade boenden och anslutna stödresurser som har skapats kan överleva efter avslutad projektfas/ uppbyggnad? Vilket stöd behöver kommunerna för att ta det ansvaret? Och hur skall stödet i så fall skapas?

2. Förebyggande insatser

Föreningen Beth Nahrin kulturcentrum – beviljades 50 000 kr

Den sökande

Beth Nahrin kulturcentrum är en frivilligorganisation för assyrier/syrianer som bedriver sociala-och kulturella aktiviteter för sin målgrupp över hela länet. Organisationen har sin bas i Södertälje.

Projektet

Projektmedel ansöktes för att

- sprida kunskaper bland assyrisk/syrianska ungdomar i Stockholm om skillnader och likheter med avseende på sex och samlevnad mellan grupper med olika etniska bakgrunder, samt
- få till stånd en dialog mellan pojkar och flickor och mellan olika generationer om olika värderingar och hur dessa påverkar relationerna unga människor emellan.

Bedömning

Projektet verkar väl genomtänkt och tar avstamp i kännedom om hur frågor om sex- och samlevnad, kvinnors rättigheter och eventuella konflikter mellan dominerande värderingar inom gruppen och dominerande värderingar i det omgivande samhället diskuteras bland assyrier/syrianer i Stockholm .

Resultat

En projektledare anställdes på deltid. Tillsammans med föreningsmedlemmar som arbetat ideellt ordnades seminarier om jämställdhet och demokrati (barnens rättigheter, hedersrelaterade traditioner, våld mot kvinnor, mm) 2 kvällar i veckan för unga flickor och deras föräldrar. Sammanlagt har mellan 30- 40 ungdomar och föräldrar (mammor och pappor) deltagit. Olika föreläsare har bjudits in. Ett kontaktnät har byggts upp för att fortsätta med det påbörjade förebyggande arbetet framöver.

Det beviljade medlen är förbrukade. Bethnahrin Kulturcentrum har inkommit med en ny ansökan för att fortsätta med och fördjupa sitt våldsförebyggande arbete.

Etiopisk-ortodoxa Tewado kyrka – beviljades 40 600 kr

Den sökande

Etiopisk Tewado kyrka är ett samfund verksamt i Stockholm.

Projektet

Projektidén har vuxit fram utifrån den sociala problembilden bland etiopiska tonårsflickor i Stockholms län. Flickorna upplever dubbel utsatthet genom att vara flickor och invandrare. Upplevelsen relateras till det traditionella synsättet som föräldrarna har tagit med sig och flickornas förmåga att hantera olikheter och därmed integrera sin etniska bakgrund för att få en trygg identitet och självkänsla.

Etiopisk-ortodoxa Tewado kyrkan vill arrangera diskussionsforum med etiopiska flickor uppväxta i helt svenska familjer (adopterade) och etiopiska flickor uppväxta i etiopiska hem i Stockholm. Syftet är att förebygga våldsamma konflikter inom familjen i samband med flickornas vuxenblivandeprocess genom att stärka flickornas förmåga att välja sitt eget liv och föräldrarnas förmåga att acceptera flickornas val.

Bedömning

Välunderbyggd projektidé med ett klart förebyggande syfte och en intressant metod.

Resultat

Träffar, gruppdiskussioner, lägerverksamhet, workshop, seminarier och familjefester har ordnats för att ge föräldrarna verktyg i sitt föräldraskap. En del av aktiviteterna har ordnats för hela familjen. Samtalen har fokuserat på öppen diskussion kring olika barriärer som flickor uppväxta i helt svenska hem och flickor uppväxta i helt etiopiska hem möter.

Seminarier och lägerverksamhet för tonårsflickor har genomförts. Kyrkans präster har varit verksamma för krishantering och familjesamtal. 43 flickor och 80 vuxna har nåtts genom satsningen.

De beviljade medlen är förbrukade.

Fryshuset/Elektra – beviljades 40 000 kr

Den sökande

Fryshuset är en etablerad verksamhet i Stockholm som vänder sig till ungdomar i utsatt situation, men även till vanliga ungdomar. Man erbjuder en mycket omfattande verksamhet som syftar till att ge ungdomarna tillgång till sunda aktiviteter i en miljö fri från droger och annat destruktivt beteende och ge dem stöd att ta sig helskinnade igenom sin tonårstid och bli rustade med trygga värderingar om jämställdhet, demokrati, socialt ansvar och god självkänsla för att gå vidare i livet. Projektet Elektra vänder sig särskilt till ungdomar utsatta för hedersrelaterat våld.

Projektet

Fryshuset ansökte om projektmedel som stöd till Elektras verksamhet, med fokus på insatser riktade särskilt till attitydpåverkan bland pojkar och unga män som lever i miljöer med konservativa hedersrelaterade traditioner.

Bedömning

Att påverka pojkar och unga män till att aktivt ifrågasätta och ta avstånd mot kvinnoförtryck är en viktig förebyggande insats.

Resultat

En teater pjäs - ”Elektras bröder” - har producerats i dialog med Fryshusets ungdomar och haft premiär i oktober 2004.

Projektet ”Sharafs hjältar” har påbörjats och en första grupp om 8 killar - som lever i miljöer med konservativa hedersrelaterade normer och som nu offentligt tar avstånd från förtrycket och från den rollen om killar och män förväntas leva upp till för att vidmakthålla förtrycket - är klar att gå ut och delta i dialog och diskussioner på skolor och gymnasier.

Projektmedlen är förbrukade.

Fryshuset/Elektra har inkommit med en ny ansökan för att förutsätta det påbörjade arbetet med killar och unga män.

Irakisk Kommitté för Försvaret av Kvinnors Rättigheter (IKFKR) - beviljades 90 000 kr

Den sökande

IKFKR är en frivilligorganisation av irakiska kvinnor, verksam i Stockholm. Organisationen arbetar aktivt med att ge stöd till utsatta arabiska och kurdiska irakiska kvinnor, därigenom många utsatta för s.k. hedersrelaterat våld.

IKFKR har en politisk bakgrund som gett organisationen en viss auktoritet och respekt bland irakiska kurder och irakiska familjer i Sverige. Medlemmarna i IKFKR har under de senaste åren - utan ersättning- anlåtts av socialtjänsten och även andra myndigheter som rådgivare i fall av kvinnovåld och konflikter bland irakiska familjer i länet. De har också accepterats som medlare i konflikter av familjer där kvinnor/flickor har sökt hjälp hos IKFKR pga. hedersrelaterat förtryck.

Projektet

IKFKR ansökte om medel för att ge ersättning för förlorad arbetsinkomst till 5 medlemmar. Dessa utgör ett team som vid behov rycker ut och hjälper utsatta kvinnor och deras familjer, de bistår även socialtjänst och skola med medling och rådgivning vid fall av s.k. hedersrelaterat våld.

Bedömning

Organisationen gör redan viktiga insatser. Att få ersättning för förlorad arbetsinkomst och därmed kunna ta ledig från sina vanliga jobb för att ställa upp på normal arbetstid innebär en förstärkning av det påbörjade arbetet.

Resultat

IKFKR har bedrivit ett omfattande verksamhet med individuell hjälp till utsatta kvinnor. De har samarbetat med bl. a socialtjänsten i Tyresö, Kungsängen, Husby, Kista, Rinkeby och UpplandsVäsby för att få fram det stöd som de utsatta kvinnorna behövt.

En stor del av IKFKRs insatser sker fortfarande helt utan ersättning då utsatta kvinnor och flickors efterfråga på deras hjälp är mycket stor. Detta medför många timmars arbete som måste göras på obekvämt arbetstid eftersom som det inte finns resurser för att ersätta förlorad arbetsinkomst i så stor utsträckning.

IKFKR lyfter i sin redovisning fram följande synpunkter:

- fortfarande är det många kvinnor som inte vågar tala om hur de lever och väldigt många som inte litar på myndigheterna. De måste kunna tas emot av frivilligorganisationer och därifrån få hjälp att lita på och få kontakt med myndigheterna.
- en stor del av socialtjänstens handläggare och även psykiatriker och kuratorer har inte tillräcklig kunskap om kvinnornas bakgrund och hur de skall hantera deras problematik.

De beviljade medlen är förbrukade.

IKFKR har inkommit med en ny ansökan om projektmedel.

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) – beviljades 470 000 kr

Den sökande

RFSL är en frivillig organisation som arbetar för de homosexuella, bisexuella och transsexuella (hbt) medborgares mänskliga rättigheter genom opinionsbildning, utbildning och direkt psykosocialt stöd och hjälp till hbt-personer.

Projektet

Projektet riktar sig till hbt-ungdomar utsatta för s.k.hedersrelaterat våld och har 4 mål:

- kartlägga förekomsten, samt hur man bemött denna problematik inom socialtjänsten
- utöka myndigheternas kunskaper om hbt-ungdomar och hedersförtryck
- ta fram arbetsmodeller för stöd och hjälp till utsatta ungdomar
- stöd till brottsutsatta hbt-ungdomar

Bedömning

Projektet är välgenomtänkt och är det enda som riktar sig till denna målgrupp.

Resultat

En kartläggning – inte om antalet klienter man har mött utan mer om man har mött någon och hur man då har gjort – har genomförts i fem stadsdelar i Stockholms stad, genom möten med dem som jobbar med ungdomar. Fram till november 2004 kunde man se en tendens till att man inte har märkt sig möta några hbt-ungdomar utsatta för hedersförtryck. Men några enkla berättelser har utkristalliserat sig.

I möten med dem som arbetar med dessa ungdomar i de 5 involverade stadsdelarna har arbetsmetoder för att möta hbt-ungdomar som lever i miljöer med konservativa hederstraditioner diskuterats och kunskapen om deras situation utvidgats. Föreläsningar har genomförts.

Kunskapshöjande aktiviteter har genomförts som nått olika yrkesgrupper såsom poliser, socionomer, kuratorer, lärare, jurister, m fl.

Direkt stöd till utsatta ungdomar har bedrivits i liten skala. Dels pga. tidsbrist dels pga. Av att det inte är många som direkt söker. En kampanj – i samarbete med andra som arbetar med ungdomar – förbereds som förväntas nå HBT-ungdomar som lever i miljöer med konservativa hederstraditioner och ge dem stöd att våga komma ut och söka stöd.

Det finns 75 000 kr kvar av de beviljade medlen. De kommer att användas för att fortsätta arbeta med målen enligt ovan.

RFSL har inkommit med en ny ansökan om medel för fortsatt arbete.

Somaliska riksförbundet – beviljades 80 000 kr

Den sökande

Somaliska riksförbundet i Sverige är en frivilligorganisation som har 55 medlemsföreningar i landet. ”Av dessa är 20 verksamma i Stockholms län. Drygt 2000 personer är medlemmar i länet. En av förbundets målsättningar är att öka antalet aktiva kvinnor i föreningslivet.

Projektet

Somaliska Riksförbundet ansöker om medel för att förebygga hedersrelaterat våld bland somalier. Metoden är att starta en dialog och väcka debatt bland somaliska män om attityder och värderingar hos män och pojkar och om maktstrukturen inom familjen.

Bedömning

Förebyggande arbete bland pojkar och män är en viktig förebyggande insats. Projektet verkar genomtänkt och tar avstamp i kunskap om målgruppen.

Resultat.

Ett antal seminarier har genomförts i samarbete med Rädda Barnens ”Dialogprojektet”. De berörda grupperna tillhör: Galka utbildning och utvecklings-förening, Somaliska föräldrar och modersmålsförening i Spånga-Tensta och Sohhor föreningen i Rinkeby.

Man har lyckats börja beröra frågor om relationer mellan kvinnor och män och i viss mån väcka intresse för fortsatt dialog.

Den beviljade medlen är förbrukade.

Somaliska Riksförbundet har inkommit med en ny projektansökan.

Botkyrka kommun – beviljades 50 000 kr

Projektet

Botkyrka kommun ansökte om medel för ett omfattande projekt med följande mål

- kartlägga behov
- utveckla förebyggande arbete
- utveckla handlingsplaner/rutiner/manualer
- stärka pågående samverkan med etniska föreningar, kyrkor och moské

Bedömning

Det presenterade projektet befann sig på en skissnivå. Botkyrka kommun beviljades en betydligt mindre summa än ansökt. Medlen beviljades som stöd till processen att bygga upp en grund för att kunna genomföra ett projekt framledes.

Resultat

Intern samverkan om denna fråga har påbörjats inom socialförvaltningen och med andra förvaltningar inom kommunen.

Extern samverkan med angränsande kommuner (Huddinge och Södertälje) har konkretiserats till att börja med genom ett heldagsseminarie på temat ”Att leva i två världar” som genomfördes gemensamt i november 2004 för alla tre kommunerna och fick ca 120 deltagare från framför allt socialförvaltningar och utbildningsförvaltningar.

Samarbetet planeras att fortsätta. Liknande seminarier kommer att arrangeras igen då intresset var enormt och knappt hälften av de anmälda kunde beredas plats samt att det genomförda seminariet blev mycket uppskattat.

Samverkan med föreningar, kyrkor och moské kunde inte initieras kring denna fråga pga. bristande personalresurser.

Av de beviljade medel har 30 000 använts. Resterande summa kommer att användas för att fortsätta med utbildning i frågan, riktade till specialbehövande inom kommunen, troligen yrkesgrupper som ligger närmast till att komma i direkt kontakt med utsatta flickor och unga kvinnor.

Botkyrka kommun har inkommit med en genomarbetad ny ansökan om projektmedel för fortsatt utveckling enligt målen ovan.

Huddinge kommun – beviljades 50 000 kr

Projektet

Huddinge kommun ansökte om medel för ett projekt med följande mål

- kartlägga vilka personer i den kommunala verksamheten som idag engagerar sig i dessa flickor
- skapa arenor/nätverk för samverkan internt och externt
- informations-och utbildningskampanj

Bedömning

Huddinge kommun har redan en handlingsplan för att bemöta flickor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld som bl. a användes som exempel på den utbildningsserie som Länsstyrelsen i Stockholm arrangerade för ca 500 personer från kommuner, frivilligorganisationer och trossamfund under våren 2003. Mot denna bakgrund föreföll detta projekt inte ligga i fas med utvecklingen i kommunen eller inte lyckats tydliggöra hur allt detta hängde samman.

Huddinge kommun beviljades en avsevärt mindre summa än ansökt. Medel beviljades som stöd till det pågående arbete kring dessa frågor i kommunen.

Resultat

Huddinge kommun satsade i första hand på utbildnings-och informationsinsatser. Ett heldags seminarium ” Att leva mellan två världar” genomfördes gemensamt med Botkyrka kommun och Södertälje kommun den 23 november 2004.

En enkätundersökning är förberedd och genomförs under senare delen av hösten 2004. Enkäten syftar till att kartlägga vilka personer inom kommunen som arbetar med målgruppen. Vidare planeras att bilda nätverk mellan de som arbetar med målgruppen och erbjuda dem särskild utbildning. En skiss på organisationsmodell för tidig intervention och fortsatt uppföljning av ärenden med bra samordning av kommuners och andra aktörers insatser längs hela vägen har tagits fram och kommer att utvecklas vidare.

Av de beviljade medel har 24.500 kr använts. Resterande medel kommer att användas för fortsatt arbete enligt ovan.

Huddinge kommun har inkommit med en ny ansökan om projektmedel för 2005.

Järfälla kommun – beviljades 50 000 kr

Projektet

Järfälla kommun ansökte om medel för ett mycket omfattande projekt som hade som mål att öka kunskapen om flickor som riskerar att utsättas för så kallat hedersrelaterat våld. Utbildning för över 100 personer planerades. FoU Nordväst skulle engageras.

Bedömning

Projektet framstod som inte tillräckligt förankrat hos de berörda. FoU- Nordväst hade ansökt om medel för ett metod- och kompetensutvecklingsprojekt som skulle omfatta medarbetare på de 8 kommuner – bl. a. Järfälla - som är FoU-Nordvästs uppdragsgivare.

Järfälla kommun beviljades betydligt mindre summa än ansökt. Medel beviljades som stöd för en fortsatt förankrings- och utvecklingsprocess för arbetet med frågan.

Resultat

Man har rapporterat att intresset och engagemanget har ökat. Fram till hösten 2004 hade ett halvdagsseminarium genomförts - i samarbete med FoU-Nordväst – som samlade ca 150 personer: socialsekreterare, skolkuratorer och psykologer, lärare, förskollärare, förskolechefer, rektorer, kommunstyrelsens ordförande och viceordförande (tillika ordförande i barn- och ungdomsnämnden) samt viceordförande i socialnämnden.

Resten av kompetensutvecklingen kommer att genomföras under januari-mars 2005. Uppdraget har gått till Linna-mottagningen och innefattar 6 utbildningstillfällen för personal inom socialtjänst och skola på temat ”Arbete med hedersrelaterat familjesystem”.

Fem tusen kronor av de beviljade medlen är förbrukade och resterande är intecknade för inköp av kompetensutvecklingspaket från Linna-mottagningen enligt ovan.

Nynäshamn kommun – beviljades 50 000 kronor

Projektet

Nynäshamn kommun ansökte om medel för att medverka till att personal som kommer i beröring med utsatta kvinnor/unga flickor får den kompetens som erfordras för att dels identifiera problemet dels kunna erbjuda lämpliga insatser. Vidare skulle möjligheten att bygga upp en resurs för akutboende inom kommunen undersökas. Situationen för flickor/kvinnor med bakgrund i kulturer där det förekommer hedersrelaterat förtryck skulle kartläggas.

Bedömning

Projektet framstår som välgenomtänkt och förankrat, dock lite för ambitiöst.

Resultat

Rapporteras att målet var satt för högt och endast delvis kunde uppnås.

Två föreläsningar av planerade tre hade genomförts fram till november 2004 som nådde sammanlagt 120 personer. Målgruppen var: alla som kan komma i kontakt med dessa kvinnor (och män) i sitt arbete eller sin organisation inom och utanför kommunens förvaltningar (primärvård, psykiatri, socialtjänst, polisen, m.fl.). Föreläsningarna blev mycket uppskattade.

Ytterligare en föreläsning skulle genomföras framöver.

Av de beviljade medlen är ca 30 000 kr förbrukade.

Resterande summa kommer att användas för att fullfölja kompetensutvecklingen som planerat.

FoU-Nordväst – beviljades 300 000 kr

Projektet

FoU-Nordväst ansökte om medel för ett kunskapsbaserat utvecklingsarbete i åtta kommuner, rörande unga kvinnor 13 – 20 år som riskerar att utsättas för s.k. hedersrelaterat våld.

Genom interaktiva seminarier för socialtjänstens personal skulle deras kunskaper, erfarenheter och lösningsstrategier tillvaratas och dokumenteras. Information om aktuell forskning skulle förmedlas. Arbetet i seminarierna skulle vidare ledas till att diskutera och formulera idéer om lämpliga arbetsmetoder för att bemöta och hjälpa utsatta flickor och kvinnor inom socialtjänsten.

De berörda kommuner är: Sollentuna, Upplands Väsby, UpplandsBro, Sigtuna, Taby, Danderyd, Vallentuna och Järfälla.

Bedömning

Ett bra och genomtänkt projekt som binder samman kunskap och erfarenheter från fältet med forskning och utveckling och skapar länkar mellan medarbetare i olika kommuner som berörs av dessa frågor.

Resultat

En projektledare antälldes. Arbetet startades med en kartläggning av intresset och kunskapsläget i de berörda kommunerna.

Tre seminarier genomfördes under hösten som resulterade i ett förslag till handlingsplan för att arbeta med flickor och kvinnor utsatta för s.k. hedersrelaterat våld inom dessa kommuner.

Förslaget till handlingsplan kommer att behandlas under ett heldagsseminarium som FoU-Nordväst ordnar den 18 januari 2005.

De beviljade medlen är förbrukade.

Kommentarer

Den dynamik som uppstår i mötet mellan minoritets- och majoritets samhälle bör tas i beaktande i planering och genomförande av insatser mot så kallat hedersrelaterat våld.

Personer som tillhör minoriteter kan i mötet med representanter för majoritetssamhället känna sig/ hamna automatiskt i underläge, inte minst språkligt. I det avseendet kan frivilligorganisationer av och för invandrade kvinnor fylla en oersättlig roll som första instans att vända sig till för dem som behöver hjälp och som länk till myndigheterna.

Flera sådana organisationer har sökt projektmedel och bedrivit ett gediget arbete under året. Andra har sökt med inte kunnat beviljas medel pga. deras projekt inte stämde med riktlinjerna/kriterier för att kunna få del av pengarna.

Fortfarande är frivilligorganisationer av invandrade kvinnor de som bedriver det mesta av stöd och hjälparbetet och det med mycket knapa resurser. Det förekommer en mängd obetalt, frivilligt arbete på obekväma arbetstider. Denna obalans behöver korrigeras eftersom det är kommuner och inte frivilligorganisationer som har ansvar för kommuninvånarnas välbefinnande och säkerhet och formell makt över resurserna.

Dynamiken som uppstår i mötet mellan minoritets och majoritets samhälle har också betydelse i annat avseende. Personer med bakgrund i samhällen där kvinnoförtryckande konservativa hederstraditioner tillhör majoritetssamhället men som i Sverige tillhör en minoritet kan - i mötet med svenskar eller svenska auktoriteter - förneka problemet eller problemets betydelse. Detta kan bero på att de inte vill erkänna något negativt i den kultur som utgör en del av deras identitet och därmed öka sitt underläge, men de kan också vara rädda för att förlora sitt eget stöd inom kollektivet, särskilt om de inte litar på att de kan få stöd, socialtillhörighet och samma plats i det sociala sammanhanget i en mer svensk homogen kontext.

Förnekandet av problemet eller minimeringen av dess betydelse kan också bero på att man inte vill tvingas revidera sin värdegrund i en grupp där man inte känner sig jämbördig och trygg, eftersom man hamnar i ett mycket sårbart läge när ens värdegrund inte längre är bergsfast.

Maktförhållandet mellan minoritet och majoritet kan också leda till att det minsta ifrågasättandet avvisas, då man känner att representanterna för majoritetskulturen utövar sin makt och försöker tala om för minoriteten hur den skall tycka, tänka och leva och tvinga igenom sina egna villkor.

Projekt som initierar en attitydförändringsprocess inifrån gruppen - såsom de flesta frivilligorganisationer som beviljades projektmedel under 2004 - tycks därför ha bättre förutsättningar att lyckas än när förändringen kommer med externa aktörer, d.v.s. personer som inte tillhör gruppen eller som representerar majoritets samhälle.

Samtidigt behöver man se upp med organisationer som är mycket aktiva i att presentera projekt och uppvakta beslutsfattare i ett försök kanalisera så stor del som möjligt av tillgängliga resurser till sina projekt. I vissa fall kan det handla om ett försök att åstadkomma status quo, dvs., se till att inget rejält egentligen händer, att ingen som faktiskt vill och förmår

sätta igång en förändring får tillräckligt med resurser för att kunna agera och att ingenting, framför allt inte männens makt över kvinnors liv, förändras.

Stöd behöver ges till utsatta flickor och ungdomar, men också till dem som bemöter dem och till dem som arbetar förebyggande. Stödet måste vara mångfacetterat och långsiktigt.

Kunskaps- och metodutveckling i kommunerna är en förutsättning för att skapa och vidmakthålla det stödet. Än så länge är kommunerna bara i startlinjen för en kunskaps- och metodutvecklingsprocess. Några intressanta resultat kan dock ses bara efter ett år, av vilka kunskapsseminarierna och framtagning av ett förslag till handlingsplan för åtta kommuner som genomfördes av FoU-Nordväst är bland de mest relevanta.

Antalet kommuner som har inkommit med ansökan om projektmedel för perioden 2004 – 2005 har ökat och projekten har bättre förankring och är mestadels mer fokuserade än tidigare.

Nya resurser har skapas och processer har satts igång med hjälp av projektmedel. Det som också behöver diskuteras framöver är hur dessa resurser bäst kan tas tillvara och processen tryggas. Samverkan mellan frivilligorganisationer, myndigheter och trossamfund behöver förstärkas i en jämbördig dialog där samtliga parter är med och sätter upp villkoren. Med stor sannolikhet kommer flera verksamheter att behöva gå samman i nya konstellationer för att sänka sina kostnader och klara sig ekonomiskt i framtiden

